

บทที่ 2

หลักภาษาศาสตร์ด้วยจริยธรรม

2.1 บทที่ 2

จริยธรรม แปลว่า ธรรมด้าหรือคุณค่าความประพฤติ ความประพฤติของคนมี 3 ทาง คือ

1. ทางกาย
2. ทางวาจา
3. ทางใจ

ความประพฤติทางกาย วาจา และใจ นั้น มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะดี
2. ลักษณะชั่ว

ความประพฤติจะดีหรือชั่วนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับมูลเหตุที่เป็นตัวการให้เกิดความประพฤติ ดังเหตุให้เกิดความประพฤติมี 2 ประการ คือ

1. มูลเหตุดี
2. มูลเหตุชั่ว

มูลเหตุดี เรียกว่า ถูกมนุษย์ แปลว่า รากເงົ່າຂອງຖຸດ ທີ່ຈະການເງົ່າຂອງຄວາມສັດ (ຖຸດ แปลว่า ความສັດ) ถูกมนุษย์ 3 ประการ คือ

1. อิเล็กความไม่ໄโส
2. อิโภดิความไม่ໂກຮ
3. อິນຫະຄວາມໃໝ່ຫລອງ

ความประพฤติของคนเรา ถ้าตอกย้ำในอํานาจของความไม่ໄโส ไม่ໂກຮ และໃໝ່ຫລອງ แล้ว กายวาจาใจก็จะปรากฏในทางไม่ໄโสไม่ໂກຮ และໃໝ່ຫລອງ ผลของພຸດທິກຣມที่ไม่ໄโส ไม่ໂກຮ ไม่ຫລອງ คือ ความสุขกາຍ และสุขใจ

มูลเหตุข้างเรียกว่า อภิคณมูล แปลว่า รากแห่งของอภิคณหรือรากแห่งของความไม่ อภิคณมูล
มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. โภภะ ความโภภะ
2. โภส ความโภส
3. โภหะ ความโภหะ หรือความไม่รู้ความจริง

ความประพฤติของคนด้านอกอยู่ในอ่านานของความโภภะ ความโภส และความโภหะ ภาษา ใจ ก็จะปรากฏในทางโภภะ โภส และโภหะ ผลของพุทธกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อระวางความโภภะ ความโภส และความโภหะ คือ ความทุกข์ภายใน ทุกนี้ใจ

ธิคทุกข์ชีวิตต้องการความสุข ความสุขที่จะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องกำจัดมูลเหตุแห่งความทุกข์ให้หมดไป เพื่อเข้าไปในหนทางที่มีบุญบารมี พระพุทธเจ้าจึงเปิดเผยหลักการสำหรับปฏิบัติ เพื่อกำจัดความข้ออันเป็นด้านเหตุแห่งความทุกข์ของชีวิตไว้ 3 ทาง คือ

1. ศีล เป็นข้อปฏิบัติกำจัดความข้อทางกาย วาจา ซึ่งถูกอยู่ใต้อิทธิพลของความโภภะ ความโภส ซึ่งจัดเป็นความข้อปางหนาย
2. สมาร์ต เป็นข้อปฏิบัติกำจัดความข้อทางใจ ซึ่งก่อเพราความโภภะ และความโภส ซึ่งจัดเป็นความข้อปางกลาง
3. ปัญญา เป็นคุณธรรมที่กำจัดความโภหะซึ่งเป็นความข้อปางฉะเอียด

หลักปฏิบัติทั้ง 3 นี้ เป็นหลักการที่ให้ผลลัพธ์ดังนี้ คือ ศีลเป็นข้อปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดความสงบสุขในด้านเดียว คุณที่รักษาศีลอย่างเต็มที่ อาจจะไม่ได้รับความสุขทางจิต เนื่องจากยังไม่ได้รับการอบรม ดังนั้น ผู้ที่หวังความสุขทางจิต จึงต้องทำจิตให้สงบจากกิเลส การทำจิตให้สงบจากกิเลส เรียกว่าสมาร์ตที่มีความสุขพารามีศีล และมีใจสงบเพราเมื่อสมาร์ต ย่อมเป็นผู้มีความสุขทางกายและใจ แต่ยังต้องเวียนว่ายตามกิจในวัฏฐังการอันเป็นด้านเหตุให้เกิดความทุกข์ไม่รู้จักจบสิ้น เพราจะนั้น ผู้ที่หวังความสุขนั้นรับครั้งต้องอบรมปัญญาให้รู้ความจริงของชีวิต จึงจะพบกับความสุข ดังกล่าว

หลักการปฏิบัติทั้ง 3 นี้ เป็นหลักการสำหรับในพุทธศาสนา เป็นหัวใจของคำสอน ทั้งหมดเพื่อความสมบูรณ์ของศึกษาหลักพุทธศาสนา ค่าราเเม่นี้จึงมุ่งให้นักศึกษาวันหลัก ศีล สมาร์ต และปัญญา พอดี

สำหรับบทที่ 2 ที่ว่าด้วยจริยธรรมนี้ เป็นการศึกษาระดับศิลป์ ซึ่งเป็นขั้นต้น คนจะมีศิลป์ ใจจะดีด้วยมีธรรมด้วย ดังนั้น ในบทนี้จึงมีหลักที่ควรศึกษา 3 ประการ คือ

1. ศิลป์สำหรับผู้ครองเรือน
2. ศิลป์สำหรับบรรพชิตโดยบ่อ
3. ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน

2.2 ศิลป์สำหรับผู้ครองเรือน

ศิลป์ผู้ครองเรือนหรือชาวบ้านควรรักษาไว้ 3 ประเกท คือ

1. ศิล 5
2. ศิล 8
3. ฤกษ์กรรมบท 10

ศิล 5

ศิล แปลได้หลายความหมาย เช่น แปลว่าเมิน ปกติ และระบุเป็น เป็นต้น ศิล 5 มีลักษณะ เป็นข้อห้าม ซึ่งปฏิบัติกันมา ก่อนพระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้น เมื่อพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นแล้ว ทรงเห็นว่า ศิล 5 เป็นข้อปฏิบัติที่มีประโยชน์ต่อสังคม จึงสอนให้ชาวพุทธรักษาศิล 5 เพื่อประโยชน์แก่คนรักษา เองและเพื่อความสงบของสังคมด้วย

ข้อบัญญัติศิล 5 มีรายละเอียดดังนี้

1. ปางนาติป้าเรรมณี เจตนาเว้นจากน้ำสักว์และใช้คันอื่นถ่า
2. อพินนาทานาเรรมณี เจตนาเว้นจากลักษณะของที่บุคคลอื่นห่วงเห็น
3. กามสุമิจดาจาราเรรมณี เจตนาเว้นจากประพฤติผิดถูกเมียคนอื่น
4. นุสราวาทาเรรมณี เจตนาเว้นจากพูดปด
5. ศรุรามรยมัชชปathaทั้กฐานานาเรรมณี เจตนาเว้นจากการดื่มน้ำมา

ศิลทั้ง 5 ข้อนี้มีหลักเกณฑ์การวินิจฉัย การลงเม็ดศิลเพื่อข้อดังต่อไปนี้

1. ปางนาติบາත มีองค์ประกอบ 6 ประการ คือ

1. สักวันนั้นมีชีวิต
2. รู้ว่าสักว์มีชีวิต
3. มีความคิดจะฆ่าสักวันนั้น

- พยาบาลฝ่าตัววันนี้
- ตัววันด้วยความพยายามนั้น

2. อพิ้นทางาน มีองค์ประกอบ ๖ ประการ

- สิ่งนั้นมีเจ้าของและเจ้าของห่วงเห็น
- รู้ว่าเจ้าของห่วงเห็น
- มีความคิดจะลักขโมย
- พยาบาลลักก่อนไม่ย
- ไม่เบสิ่งนั้นต่อเรื่อง

3. กามสุนิจดอาจา มีองค์ประกอบ ๔ ประการ

- หญิงหรือชายที่ต้องห้าม
- มีความคิดจะร่วมประเวณี
- พยาบาลร่วมประเวณี
- ทำการร่วมประเวณี

4. บุตรสาว มีองค์ประกอบ ๔ ประการ

- เร่องไม่จริง
- คิดจะพูดเร่องไม่จริง
- พยาบาลพูดเร่องไม่จริงนั้น
- ผู้พังเข้าใจเนื้อความนั้น

5. การคุ้มครัว มีองค์ประกอบ ๔ ประการ

- น้ำดันเป็นน้ำคราหรือเมรับ
- มีความประสงค์จะคุ้มน้ำคร่านั้น
- พยาบาลคุ้ม
- คุ้มน้ำคราให้ล่วงล่าคอลงไป

การจะรู้ว่าคือวันใดขาดหรือไม่จะต้องพิจารณาครัวเมืองหลักเกณฑ์ตามที่กล่าวมาครบหรือไม่
ถ้าครบทุกหลักเกณฑ์ก็แสดงว่าคือวันด้วยวันนี้บ้างข้อคิดนั้นยอมไม่ขาด เป็นแต่เพียงคิด
ไม่ริสูตร์เท่านั้น

คิต 8 เรียกว่า อุไนสต็อก คำว่า อุไนสต์ แปลว่า การเข้าจ้า เมื่อรวมกับคำว่าคิต จึงแปลว่า การเข้าจ้าคิต การรักษาคิตอุไนสต์ ต่างจากคิต 5 เทราเวคิต 5 นี้เป็นคิตที่เข้าเป็นต้องรักษา ประจำทุกวัน ถ้าไม่รักษา ก็จะได้รับความเดือดร้อน ตัวนั้นคิต 8 นั้น พระพุทธเจ้าบัญญัติให้รักษา เดพะวัน 7 ค่า 8 ค่า 9 ค่า และวัน 14 ค่า 15 ค่า และวัน 1 ค่า และการรักษา ก็รักษาเพียงวันหนึ่ง คืนหนึ่งเท่านั้น

ข้อบัญญัติคิต 8 มีรายละเอียดดังนี้

1. ปานาดิปัตตา เวรมณี เจตนาเว้นจากการฆ่าสัตว์
2. อภินนาทานา เวรมณี เจตนาเว้นจากการลักขโมย
3. อพารหมจริยา เวรมณี เจตนาเว้นจากการเสพกา�
4. บุคลาภยา เวรมณี เจตนาเว้นจากการพูดเท็จ
5. สุราเมรยมัชชปากหัต្តฐานา เวรมณี เจตนาเว้นจากการดื่มสุราและเมรย
6. วิกาลไกษนาเวรรณณี เจตนาเว้นจากบริโภคอาหารเวสกิการ คือนั้นตั้งแต่เที่ยงวันไปแล้ว
7. นั้นคือความทิคิวตุกหัตสนามาถณาคัณธิวิเดปนราธรรมมัณฑนวิญญาณนั้นฐานา เวรมณี เจตนาเว้นจากการดูห้อนรำขับร้องดูการเล่นมหรสพต่าง ๆ เว้นจากการประพรหม้าน้อม การหัดออกไม้ การสรุวเครื่องประดับและการแต่งตัวทุกอย่าง
8. อุชาสบามหาสยนา เวรมณี เจตนาเว้นจากนั้นและอนบนที่นั้นที่นอนสูงใหญ่

วิธีการรักษาอุไนสต็อก

การรักษาคิตอุไนสต์จะต้องเปรียบเทียบคือของคนกับคือของพระอรหันต์อยู่ตลอดเวลา วันหนึ่งและคืนหนึ่ง

วิธีการเปรียบเทียบคือการเปรียบว่า พระอรหันต์ท่านไม่ฆ่าสัตว์และตลอดชีวิต ตัวเรา ก็ไม่ฆ่าสัตว์และข้าววันหนึ่งและคืนหนึ่ง ปฏิปักษของเรานั้นเปรียบเหมือนปฏิปักษของพระอรหันต์

คิดเปรียบเทียบของปัจจุบันนี้จากข้อ 1 ถึงข้อ 8 และคิดเปรียบเทียบบ่อย ๆ ถ้ารับคิต 8 แล้วไม่คิดเปรียบเทียบคือของคนกับคือของอรหันต์ การรักษาันนี้ไม่เรียกว่าอุไนสต็อก เรียกว่า เพียงว่ารักษาคิต 8 เท่านั้น

ຖຸດຄວາມບົດ 10

ຖຸດຄວາມບົດ ແປດ້ວຍ ຄວາມອອກແຫ່ງຄວາມຕີ ອົງການແຫ່ງຄວາມຕີ ຖຸດຄວາມບົດທັງ 10 ປະການນີ້ ແນ່ນອອກເປັນ 3 ປະເທດ ຕືອ

1. ກາຍຊູຈົວຕົກ 3
2. ວິຊູຊູຈົວຕົກ 4
3. ນຳໂນຊູຈົວຕົກ 3

ກາຍຊູຈົວຕົກ 3

ກາຍຊູຈົວຕົກ ແປດ້ວຍ ການປະພຸດທຶນທີ່ການກາຍ ການປະພຸດທຶນທີ່ການກາຍນີ້ 3 ປະການ ຕືອ

1. ໄນຢ່າສັກ
2. ໄນຢ່າໂນຍ
3. ໄນປະພຸດທຶນທີ່ໃນການ

ວິຊູຈົວຕົກ 4

ວິຊູຈົວຕົກ ແປດ້ວຍ ກາຽມູດຄໍາທີ່ຕີ ກາຽມູດຄໍາທີ່ຕີ ກີໂລ ເວັນຈາກກາຽມູດຄໍາທີ່ຕີ 4 ປະການທັງນີ້

1. ເວັນຈາກກາຽມູດທີ່ຕີ
2. ເວັນຈາກກາຽມູດທີ່ຕີເສີຍດ, ບູນໃຫ້ຄົນແດກກັນ
3. ເວັນຈາກກາຽມູດຄໍາຫຍານ
4. ເວັນຈາກກາຽມູດເລີ່ມເພື່ອເຂົ້າຄົກຄະນອງ

ນຳໂນຊູຈົວຕົກ 3

ນຳໂນຊູຈົວຕົກ ແປດ້ວຍ ຄວາມຕົດຕິ ສັກະນະຄວາມຕົດຕິ ມີ 3 ປະການ ຕືອ

1. ໄນຕົດໄລກອຍາກໄດ້ຂອງຄົນອື່ນ
2. ໄນຕົດພຍາຍານອາພາດຄົນອື່ນ
3. ມີຄວາມເຫັນຂອນ ດືອ ລະເວັນຄວາມເຫັນເສີດ 10 ປະການ

ຕືອ 5 ກີດ ຕືອ 8 ກີດ ແລະ ຖຸດຄວາມບົດກີດ ມີເງື່ອງທີ່ຄວາມສຶກขา 2 ປະການ ຕືອ

1. ພຸພພປະໄຍຄຂອງກາວຮັກໝາ
2. ຈຸດໝາຍຂອງຕືອທັງ 3 ປະເທດ

ปุพพประโยคของการรักษา

บุพพประโยคของการรักษา ก็คือวิธีกรรมก่อนการรักษาคือ การรักษาต้องมีเจตนาในการลดเว้นความบกบัญญัติของศีลนั้น ๆ เพื่อจะดูดซึ้ง การรักษาศีลจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิริติ ซึ่งแปลว่า การลดเว้นจากการทำความชั่ว

วิริติ มี ๓ ประเภท คือ

1. สัมปัตติวิริติ
2. สมมาทานวิริติ
3. สมุจฉะวิริติ

สัมปัตติวิริติ หมายถึง การตั้งใจลดเว้นการทำความชั่ว ที่มิได้ตั้งใจไว้ก่อน หรือมิได้สมมาทานไว้แต่แรก แต่เกิดการงดเว้นไม่ทำความชั่วขึ้นมาที่มิได้ออกกาสจะทำได้ เช่น คนที่ไม่เคยติดรักษาศีลมา ก่อนไปพับของของคนอื่นที่พ่อจะขโมยไปได้ แต่เกิดความคิดจะอาบไม่อากทำ เจตนาที่งดเว้นจาก การชนไม่บันนั้นก็ถือเป็นการรักษาศีลเหมือนกัน ซึ่งเรียกว่า สัมปัตติวิริติ

สมมาทานวิริติ หมายถึง การรักษาศีลทั่วไปของสมมาทานคือ อย่างเช่น ชาวพุทธท้าไปนิยมปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน การสมมาทานศีล ก็คือการขอศีลจะรักษาศีล ๕ ก็ขอศีล ๕ จะรักษาศีล ๘ ก็ต้องขอศีล ๘ สำหรับกุศลกรรมบท ๑๐ มีข้อปฏิบัติทางใจอยู่ด้วย จึงจัดเป็นธรรมปฎิบัติ โภบไม่ต้องมีการสมมาทานเหมือนศีล ๕ และศีล ๘

สมุจฉะวิริติ หมายถึง การรักษาศีล ๕ ของพระไสยาสน์ ทั้งนี้พระว่าพระไสยาสน์นั้น ไม่สามารถที่จะละเมิดศีล ๕ ได้ ดังนั้น จึงเรียกว่า สมุจฉะวิริติ

อุดหนาของศีล ๓ ประเพก

ศีลแต่ละประเพกที่พระพุทธเจ้าบัญญัตินั้นล้วนมีความมุ่งหมายทั้งสิ้น ความมุ่งหมายแต่ละประเพกมีดังต่อไปนี้

อุดหนาของศีล ๖

เนื่องจากพระพุทธเจ้าทรงถึงเห็นว่า โลกจะสงบสุกก็ต่อเมื่อปัจจุบันแม่ตระกูลการพินิจขึ้นของกันและกัน และทรงเห็นว่าศีล ๕ ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติเก่าแก่ก่อนจะโลกมีประไบชน์ต่อตั้งตน มนุษย์ จึงทรงยอมรับศีล ๖ ไว้ในพุทธศาสนา หลักการสำคัญที่ทรงบัญญัติศีล ๖ เพื่อจะทรงถึงเห็นว่า สืบทอดกุจจารวักษ์วัฒนธรรม ไม่ประณามาที่จะให้ใครอื่นมาทำลายหรือขวางของตน ดังนั้น เมื่อเรา

รักชีวิตร้า คนอื่นมากกว่ารักชีวิตของเขามาก่อนกัน ฉะนั้น จึงไม่ควรทำลายชีวิตคนอื่น เมื่อความคิด
ต่อ กับ ความสุข กับ เกิดขึ้น

สัตว์ทุกจำพวกรักชีวิตของตนเป็นที่หนึ่ง รองจากชีวิตก็คือทรัพย์สิน เมื่อสัตว์ทั้งหลาย
รักตนบัดดิของตนเข่นนี้ ก็ย่อมจะห่วงเห็นสมบัติของตน และไม่ต้องการให้กรรมลักษณ์ไม่ยกทรัพย์สิน
ของตน คนอื่นก็ป้อนจะไม่ต้องการให้กรรมลักษณ์ไม่ยกสมบัติของตนเข่นกัน ฉะนั้น ผู้ที่ห่วงเห็นทรัพย์
สมบัติของตนจึงไม่ควรลักษณ์ไม่ยกสมบัติของตนอื่น เมื่อคนในสังคมไม่ร่วมมือสมบัติของตนอื่นเสีย
แล้ว ความสุข กับ เกิดขึ้น

ความรักที่รองลงมาจากการชีวิตและสมบัติคือถูกเมีย เราไม่ต้องการให้คนอื่นมาถ่วงเกินถูก
เมียเรา คนอื่นมากกว่าไม่ต้องการให้ครัวไปถ่วงเกินถูกเมียของเขามาก่อนกัน ฉะนั้น คนที่รักถูก
รักเมีย จึงไม่ควรละเมิดถูกเมียคนอื่น เมื่อไม่มีการละเมิดถูกเมียของกันและกัน ความสุข กับ เกิดขึ้น

คนเราส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้กรรมไก่หกเรา ไม่ต้องการให้กรรมพูดบูลบรา
ไม่ต้องการให้กรรมพูดค่าหกเรา ฉะนั้น เราจึงไม่ควรพูดเท็จต่อคนอื่น ไม่ควรพูดบูลบราคนอื่น
และไม่ควรค่าหกคนอื่นให้เข้าข้า้น้ำใจ เมื่อแต่ละคนพูดคำจริงและพูดคำหวานต่อ กันเข่นนี้
ป้อมจะไม่วิวากัน เมื่อไม่วิวากันความสุข กับ บังเกิดขึ้น

ความชั่วทั้งหลายมักจะเกิดขึ้นเพื่อระความมัวเม่า เช่น เมื่ออำนาจ มาบศักดิ์ และเมือง
เหล้า เป็นต้น โดยเฉพาะการมาเหล้าเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความชั่ว บางคนไม่สามารถทำร้าย
ได้ต้องดื่มเหล้าบ้มใจเสียก่อนจึงจะสามารถทำได้ ฉะนั้น ผู้ที่ไม่ประณานจะทำความชั่ว จึงไม่ควร
ดื่มเหล้า ผู้ที่ไม่ดื่มเหล้าป้อมไม่น่าความทุกษ์ต้องครองมาถูกตุ้มมอง และครอบครัว เมื่อแต่ละครอบครัว
มีสันติสุขสังคมก็จะสันติสุขไปด้วย

อุดหนาดของคือ ๘

พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติคือ ๘ หรือคือถือใบสถาเข้มงวดมากขึ้น คือ ให้เว้นจากการ
เดพกามเว้นจากวัปรปะทานอาหารในเวลาวิถีการ เว้นจากใช้ของหอมและคุณเครื่องถึงเว้นจาก
การร้องเพลง เว้นจากนอนบนเตียงที่ใหญ่โตและเตียงจมูกสิ่งที่ การเว้นเหล่านี้เป็นการเว้นชั่วระยะ
เวลาวันหนึ่งและคืนหนึ่ง

เมื่อมองบัญญัติที่ก่อความไม่ราจะเห็นว่าพระพุทธเจ้าต้องการให้ชาวพุทธหัดค้างชีวิต
อย่างมักกันอ้อย พยายามเลิกจะติ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับชีวิตที่จะเลิกที่จะน้อย เพื่อให้จิตใจสงบเรียบ
เป็นขึ้น ๆ แต่ถึงอย่างไรกตามคือ ๘ ที่บังซัดว่าเป็นคือที่ห้ามเฉพาะกาลกับวิชาเมื่อกันคือ ๕
และคือประเกหอัน ๆ เมื่อกันกัน

อุดหนาวยของกุศลกรรมบท 10

กุศลกรรมบท 10 เป็นข้อห้ามความวิปริตหรือความชั่ว 3 ข้อของทาง คือ ความชั่วทางกาย ความชั่วทางวาจา และความชั่วทางใจ เราจะเห็นว่าข้อห้ามในศีล 5 และศีล 8 นั้น เป็นข้อห้ามเฉพาะกายกับวาจาเท่านั้น มิได้ครอบถึงใจ ส่วนในกุศลกรรมบท 10 นี้ มีข้อห้ามไปถึงใจด้วย 'ข้อห้ามทางใจ' ในกุศลกรรมบท 10 คือ 'ไม่คิดโลงอย่างใดของคนอื่น' 'ไม่อathsakun อ่อน และมีความเห็นชอบ ตั้งนั้น อุดหนาวยของการบัญญัติกุศลกรรมบท 10 ก็คือ ให้ชาวพุทธมีความบริสุทธิ์ทางกาย ทางวาจา และทางใจ เมื่อก่อ karma โดยสรุปแล้วศีลทั้ง 3 ประเกทของพระรา瓦ณมีอุดหนาวยดังนี้

1. ศีล 5 และศีล 8 มีอุดหนาวยเพื่อความสงบสุนทรีย์ หรือความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคมและฝึกหัดให้ตัดสิ่งที่ไม่จำเป็นของชีวิตออก

2. กุศลกรรมบท 10 มีอุดหนาวยเพื่อความสงบสุนทรีย์ และความสุขของจิตใจของคนเมืองด้วย

2.3 ศีลสำหรับบรรพชิต

ศีลสำหรับบรรพชิต แบ่งออกเป็น 4 ประเกท คือ

1. ศีลของพระภิกษุ
2. ศีลของนางภิกษุณี
3. ศีลของสามเณร
4. ศีลของสามเณรี

สำหรับศีลของนางภิกษุณี และสามเณรนั้นจะไม่กล่าวถึง เพราะในปัจจุบันนี้ไม่มีนางภิกษุณีและสามเณรแล้ว ดังนั้น จึงจะกล่าวเฉพาะศีลของภิกษุสงฆ์ และศีลของสามเณรเท่านั้น

ศีลของพระภิกษุ

ศีลของภิกษุแบ่งออกเป็น 3 ประเกทใหญ่ ๆ คือ

1. ศีลที่เป็นอาทิพารามจริยการศึกษา
2. ศีลที่เป็นอภิสัมมาจริยการศึกษา
3. วิสุทธิ์ศีล 4

ศีลที่เป็นอาทิพารามจริยการศึกษา

อาทิพารามจริยการศึกษา แปลว่า การศึกษาข้อนปฏิบัติอันเป็นเบื้องต้นของการ

ประพฤติพราหมจาร์ม หมายถึง คือที่เรียกว่าวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติห้ามมิให้กระทำ ถ้าฝ่าฝืน ปรับอาบตัวห้ามรับข้อห้ามที่บัญญัติไว้ในวินัยแล้ว ทรงวางโทษไว้ ๕ ชนิด แต่ละชนิดมีโทษไม่เท่ากัน และมีมาตรการมากน้อยแตกต่างกันไป

๑. ไทยประราชิก แปลว่า ผู้พำนัชแห่ง มี ๔ มาตรา ไทยประภานี้ควรฝ่าฝืน จะหมดความเป็นกิจกุศล ถึงแม้จะห้ามค้าเห็ดของอยู่ก็ไม่เป็นสมควร พระพุทธเจ้าเบริญผู้ต้องอาบตัวประราชิกว่าเหมือนดันดาลที่ยอดด่วน ซึ่งไม่สามารถจะจะมียอดคงอกเกิดขึ้นอีกได้

๒. ไทยสังฆาติเสส แปลว่า ไทยที่มีลงกรณ์เป็นเบื้องต้นและที่เหลือ มี ๑๓ มาตรา ไทยประภานี้ ผู้ใดฝ่าฝืนก็ยังไม่ขาดจากความเป็นพระ แต่ต้องถูกลงโทษอย่างหนัก ลงกรณ์ต้องประชุมลงไทย และลงกรณ์ต้องประชุมทำพิธีออกจากอาบตัวของกิจกุศลรูปนี้

๓. ไทยนิสสัคคีบปาริชิติ์ แปลว่า ไทยที่ทำลายความดีชนิดที่ต้องลดลงถูกเฉียบ ก่อน มี ๓๐ มาตรา ไทยประภานี้เป็นไทยเบา เมื่อเป็นอาบตัวแล้วสามารถเปลี่ยนมลทินได้ ด้วยการสารภาพผิดกับพระภิกษุด้วยกัน แล้วบัญญญาว่าจะไม่ทำความผิดอีก สำหรับไทยนิสสัคคีบปาริชิติ์นี้เมื่อละเมิดแล้วต้องลดลงตึงของที่เป็นดันเหตุให้เกิดอาบตัวเดียวกัน แล้วซึ่งจะสามารถล้างมลทินได้ ถ้าไม่หลงติงของนั้นเดียวกัน แม้จะไปทำพิธีปลงอาบตัวเพื่อความพ้นจากอาบตัว หายได้พ้นไม่ คงยังเป็นอาบตัวเหมือนเดิม

๔. ไทยปาริชิติ์ แปลว่า ไทยที่ทำลายความดี มี ๙๒ มาตรา ไทยนี้เป็นไทยที่เบากว่า ไทยนิสสัคคีบปาริชิติ์ เมื่อละเมิดแล้วก็ทำพิธีปลงอาบตัวเพื่อความบริสุทธิ์ได้เลย

๕. ไทยปาริเกศนียะ แปลว่า ไทยที่ต้องแสดงคืน มี ๔ มาตรา เป็นไทยเบาเมื่อละเมิดแล้วก็สามารถรักษาได้เช่นกัน

ในอาทิพราหมจาริยกากิชนานี้ ได้สรุปแล้วแบ่งไทยออกได้ ๒ ประเภท คือ

๑. ไทยที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่ ประราชิก
๒. ไทยที่แก้ไขได้ ได้แก่ ไทยทั้ง ๔ นอกจากประราชิก

การทำพิธีปลงอาบตัวมีข้อห้ามอยู่ว่า ถ้าภิกษุมีอาบตัวปางเดียวกัน จะทำพิธีปลงอาบตัวต่อ กันไม่ได้ แม้จะทำก็ไม่พ้นจากมลทิน เพราะฉะหนทางของพิธีปลงอาบตัวก็คือประจำความดีของตน ให้คุณอื่นฟัง และจะไม่ทำอย่างนั้นอีกต่อไป ถ้าพระภิกษุที่มีความผิดอยู่ปางเดียว กัน เช่น อันอหาการ เย็บด้วยกัน แล้วมานั่งประจำความผิดของตนหรือปลงอาบตัวต่อ กันก็ไม่มีความหมายอะไร เพราะไม่ เกิดความผลใจด้วยกันทั้งคู่

ศีลที่เป็นอภิส漫าจาริยการศึกษา

อภิส漫าจาริยการศึกษา แปลว่า ข้อปฏิบัติที่เป็นมรรยาทสำหรับพระ ส่วนใหญ่จะเกี่ยว กับอธิษฐาน เช่น การเดิน การพูด การฟัง จะต้องอยู่ในท่าทางที่ถ้วนเมะร่วง ศีลที่เป็นอภิส漫าจารนี้ ไม่มีลักษณะเป็นข้อห้าม แต่จะมีลักษณะเป็นข้อแนะนำที่ควรปฏิบัติ ถ้าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติคำแนะนำจะมีโทษ เรียกว่า อาบัติทุกกฎ แปลว่า การทำชั่ว และจะมีโทษหนักอยู่ข้อหนึ่งเรียกว่า ถุณจับ แปลว่า โภชนา, โภชนา

ศีลที่เป็นอภิพรมจาริยการศึกษา ส่วนใหญ่จะบัญญัติไว้ในปฎิโมกข์ ส่วนศีลที่เป็นอภิส漫าจาริยการศึกษา บัญญัติไว้ในปฎิโมกข์ก็มีอยู่ของปฎิโมกข์ก็มี อนึ่งที่ชาวพุทธเรารู้จักกันว่า ศีล 227 ของพระนั้น หมายถึงศีลที่เป็นอภิพรมจาริยการศึกษาที่บัญญัติไว้ในปฎิโมกข์นั้นเอง วิสุทธิศีล ๔

วิสุทธิศีล แปลว่า ศีลที่มุ่งเน้นของพระภิกษุ ภิกษุ尼ที่มีศีล 4 ครบถ้วนข้อ จะเป็นพระที่ น่าเคารพ และถือเป็นพระที่แท้จริง วิสุทธิศีล 4 ประการนั้น มีดังนี้

1. ปฎิโมกข์สังวรศีล ศีลคือการถ้วนเมะร่วงในปฎิโมกข์
2. อินทรีย์สังวรศีล ศีลคือการถ้วนเมะร่วงอินทรีย์ทั้งหมด
3. อาชีวาวิสุทธิศีล ศีลคือการมีอาชีพที่บริสุทธิ์
4. ปัจจัยบังเจอกขณศีล ศีลคือการพิจารณาภก่อนบริโภคปัจจัย 4

ปฎิโมกข์สังวรศีล

ปฎิโมกข์สังวรศีล หมายถึง การถ้วนเมะร่วงในพระวินัยทั้งหมดที่เป็นทั้งอภิพรมจาริยการศึกษา และอภิส漫าจาริยการศึกษา

อินทรีย์สังวรศีล

อินทรีย์สังวรศีล หมายถึง การถ้วนเมะร่วงอินทรีย์ ๖ อินทรีย์ ๖ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ การถ้วนเมะร่วงที่ต้องคำนึงให้ถูกรูปที่สวยงาม เห็นดูหล่อที่ไม่ให้ถูกรูปสวยงามก็ เพราะจะทำให้เพลิดเพลินในรูปสวยงาม การถ้วนเมะร่วงที่ไม่ฟังเสียงที่ชื่นให้เพลิดเพลินยินดี ถ้วนเมะร่วงจมูก คือ ไม่เละหายากดื่มน้ำลงรูจมูก ถ้วนเมะร่วงลิ้นได้แก่การไม่ตื้นในร่องอาหาร กินอาหารเพื่อประทังชีวิตเท่านั้น ถ้วนเมะร่วงกาย หมายถึง ระวังการสัมผัสที่อ่อนนุ่ม เช่น ไม่พะยามดิตใจในที่นอนอ่อนนุ่ม และไม่ตื้นใจขวนขวยหาความอบอุ่นให้ร่างกายเขมกินไป การถ้วนเมะร่วงใจได้แก่รังสีความคิดไปในอารมณ์ต่าง ๆ อันเป็นต้นเหตุให้อกุศลเจริญขึ้น

อาชีวประสุทธิศึก

อาชีวประสุทธิศึก คือ การเดี้ยงซึพที่สะอาด อาชีพที่สะอาดของพระภิกขุ ที่เป็นบันดาลและรับนิมนต์ไปด้วยความนิ่ม ถ้าพระภิกขุรูปใดเดี้ยงซึพด้วยการเป็นหมอดู เป็นหมอยา รับใช้ราชการ เป็นต้น ถือว่าพระรูปนั้นเดี้ยงซึพไม่สะอาด

ปัจจัยปัจจัยเวกชนกศึก

ปัจจัยปัจจัยเวกชนกศึก หมายถึง การพิจารณาประไชณ์ในการบริโภคปัจจัย 4 ปัจจัย 4 คือ จิรา อาหาร ที่อยู่อาศัย และยาภัณฑ์ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ว่าพระภิกขุก่อนที่จะนุ่งห่มชิว จะต้องพิจารณาเพียก่อนว่าการนุ่งห่มชิวนี้มีให้มีอุดมสุขหมายเพื่อความด้วยงาน แต่ถุงห่มเพื่อบำบัดความอ้าย เพื่อป้องกันความหนาวและป้องกันผู้บุกรุกเป็นต้น การฉันอาหารก็ต้องพิจารณาเพียก่อนว่า ที่ฉันอาหารนี้มีใช้ฉันเพื่อให้ร่างกายสดใสอ่อนหัวน แต่ฉันอาหารเพื่อยังชีวิตให้ดีร่างกาย เพื่อประพฤติพรมจรรย์เท่านั้น ถ้าหัวรับที่อยู่อาศัยก็ต้องพิจารณาว่า การที่เราอาศัยอยู่ในถูริวิหารนี้ก็เพื่อป้องกันความหนาวเย็น ป้องกันฝน ลม และฝน เมื่อเราไม่ถูกเมียดเมียนด้วยกับธรรมชาติ เหล่านั้น จิตก็จะสงบ เมื่อจิตสงบย่อมสามารถทำสมารธได้ง่ายยิ่งขึ้น ก่อนจะฉันยาภัณฑ์ ยาโรก ก็ต้องพิจารณา ก่อนว่า เราฉันยาานี้มีใช้ฉันเพื่อสุข ฯ แต่ฉันเพื่อบำบัดโรค บำบัดเท่านา ร่างกายที่ไม่มีโรค ป้อมเป็นปัจจัยให้จิตเป็นสมารธได้โดยง่าย การพิจารณา ก่อนบริโภคของพระดังกล่าวมาแล้ว เรียกว่าปัจจัยปัจจัยเวกชนกศึก

พื้นของสามเณร

สามเณร แปลว่า เหสากอนของสมณะ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จะ巴西ได้เพียงแค่สามเณร ผู้ที่จะ巴西เป็นพระภิกขุจะต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์แล้ว ห้ามนี้มีได้หมายความว่าผู้ที่มีอายุครบ 20 ปีแล้ว จะ巴西เป็นสามเณรไม่ได้ ความจริงแล้วขึ้นอยู่กับความต้องการของเรางเอง คือ ถ้าเราไม่อยากน้ำใจเป็นพระภิกขุ จะ巴西เป็นเพียงสามเณรไปตลอดชีวิตก็ยอมทำได้

พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้สามเณรภิกษุศึก 10 ข้อ ในศึก 10 ข้อนั้น ก็เหมือนกับศึก 8 ของพระรา瓦ส ถ้าจะให้เป็นสามเณร ก็แยกศึกข้อ 7 เป็น 2 ข้อ แล้วเพิ่มข้อ 10 คือ ห้ามรับเงิน และทองเข้าไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เจตนางค์เว้นจากการผ่าตัดศรีษะ
2. เจตนางค์เว้นจากการโนย

3. เอกสารที่เว้นจาก การเดพกาน
4. เอกสารที่เว้นจาก การพูดเห็น
5. เอกสารที่เว้นจาก การฟื้นฟูร่าง
6. เอกสารที่เว้นจาก การดึงข้าหาวรในแนวอวิการ
7. เอกสารที่เว้นจาก การร้องรำท่าเพลงและคุณโนรสพั่งๆ
8. เอกสารที่เว้นจาก การใช้โน้ตบุ๊กและประดับตกแต่งร่างกาย
9. เอกสารที่เว้นจาก การนั่งและนอนบนที่นั่งและที่นอนสูงในหอย
10. เอกสารที่เว้นจากการรับเงินและทอง

ไทยของสามเณร

สามเณรที่ฝ่าฝืนศีล 10 ข้อนี้ มีโทษ 2 ประการ คือ

1. ไทยปาราชิก หรือ นาถนะ
2. ไทยหันชากรรม

สามเณรที่ฝิดศีลข้อ 1 - 5 มีโทษให้ถอดจากเพศสามเณร คือ ไทยปาราชิกนั่นเอง นอกจากนั้นถ้าสามเณรมีความประพฤติไม่เหมาะสม 5 ข้อนั้น คือ

1. ศีรดิชนพราหมณ์เจ้า
2. ศีรดิชนพราหมณ์รวม
3. ศีรดิชนพราหมณ์
4. มีความเห็นดิคเป็นชอบ
5. ประทุษร้ายนางกิจกุณี

ส่วนสามเณรที่ฝิดศีลข้อ 6 - 10 จะถือถูกลงหัวชากรรม เช่น ให้ศักน้ำ หรือหางงานหนักอีกทุก 6-10 แล้วถ้าสามเณรมีความประพฤติไม่เหมาะสมอีก 5 ข้อ ก็มีโทษให้ถอดหันชากรรม เนื่องจากนั้น ความประพฤติที่เป็นมาตรฐานหัวชากรรม 5 ประการนั้น คือ

1. สามเณรที่ก่อสำเนกตั้งกิจกุณีให้เสื่อมถูก
2. สามเณรที่ก่อสำเนกตั้งไม่ให้กิจกุณีที่อยู่อาศัย
3. สามเณรที่แกดตั้งกล่าวหาภิกษุในเรื่องเสียงหาด
4. สามเณรที่ค่าภิกษุ
5. สามเณรที่ถูกใจให้ภิกษุและครัวกัน

สำหรับนางริกษ์ที่ต้องการสืบสานภูมิปัญญาที่มีอยู่ในวัฒนธรรมไทย แต่เมื่อจะมีศิลามากกว่าที่ต้องให้ไว้ทางริกษ์ที่บัวลี ดังนั้นเดียว ถ้าสามารถเผยแพร่ภูมิปัญญาที่มีให้กับคนอื่นได้ ก็คงดี

2.4 ธรรมชาติของภูมิปัญญาเรือน¹

ผู้ครองเรือนนอกจากจะมีศิลามาปรุงอาหารแล้ว ยังต้องปฏิบัติธรรมอีกด้วยเพื่อส่งเสริมความสงบสุข เพราธรรมคือสิ่งที่มนเป็นป้องกันของทุกธรรมสำราญดังนั้นฟ่อนไปโน่นๆ จึงควรศึกษาธรรมชาติของภูมิปัญญาเรือน เพื่อเป็นแนวทางสร้างโครงสร้างของบ้านให้เป็นธรรมชาติ

ธรรมชาติของภูมิปัญญาเรือนที่ควรศึกษาเป็นหมวดหมู่ 7 หมวด ดัง

- ธรรมหมวด 4
- ธรรมหมวด 5
- ธรรมหมวด 6
- ธรรมหมวด 7
- ธรรมหมวด 8
- ธรรมหมวด 9
- ธรรมหมวด 10

1. ธรรมหมวด 4

ธรรมหมวด 4 นี้ ธรรมนี้ที่ควรศึกษา 7 หมวด ดัง

- สถาปัตยกรรม 4
- ศิลปะชินมิกประโภชน์ 4
- ศิลปะมิกประโภชน์ 4
- มีตรารีบอน 4 มีตราก๊ะ 4
- ลังกหังคุณ 4
- กระถางมังคลังคุณนานไม้ได้เพราสารแทน 4 ประการ
- พราวน้ำธรรม 4

¹ สมเกียรติพงษ์ พากนกพงษ์ กรรมการพิจารณาเรื่องกฎหมายโบราณ น้ำใจภาร. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิพัฒนาทักษิณราชวิทยาลัย, 2528, หน้า 50 - 72.

อนาญุช 4

1. เป็นนักเร่องคู่หูอยู่ ขอบสัม夙นกับผู้หูอยู่ทุกคนโดยไม่เลือกว่าถูกใจหรือไม่
2. ขอบคุณเป็นนิจสิน
3. ขอบเส้นการพัน
4. ขอบสมาคมกับคนข้าว

อนาญุช แบบว่า ทางแห่งความสื่อสารของชีวิต ให้การที่คำนินไปในทางนี้ชีวิตของผู้นั้น ย้อมจะประสบแต่ความหมายนะ

ทิฎฐรัตน์มิกประโยชน์ 4

1. มีความเพียรพยายามไม่ท้อถอย (อุธราณสัมปทา)
2. รู้จักรักษาทรัพย์ที่นำมาได้ด้วยความเพียรนั้น (อารักษสัมปทา)
3. คงคนดีเป็นมิตร (กตัญญาณมิตรคตา)
4. ใช้จ่ายพอประมาณต่อไม่ผุ่มเพียงและไม่ขัดสนนัก (สมชีวิตา)

ทิฎฐรัตน์มิกประโยชน์ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน หรือทางแห่งการตั้งตัวในชีวิตปัจจุบัน ผู้ที่ต้องการตั้งตัวให้ได้ในปัจจุบัน จงปฏิบัติธรรมะ 4 ข้อนี้ให้ลึกเนื่องกัน

สัมปรายิกประโยชน์ 4

1. มีความเชื่อว่าทำดีได้ ทำชั่วได้ชั่ว (สักชาสัมปทา)
2. มีศีล คือ รักษาภัยกับว่าชาให้มีระเบียบ (ศีลสัมปทา)
3. มีความคิดบริจากทรัพย์เพื่อความสุขของผู้อื่น (จากสัมปทา)
4. มีบัญญา คือ มีความคิดได้ว่า การทำดีและทำชั่วมีผลดีและผลชั่ว (บัญญาสัมปทา)

สัมปรายิกประโยชน์ คือ ประโยชน์ในกายหน้าหรือประโยชน์ในสัมประยิก

มิตรเทียน 4 จั่วหอก

1. มิตรที่เอาแต่ป่องกลอก
2. มิตรที่ดีแต่พูด
3. มิตรเป็นคนหัวประจำ
4. มิตรที่รักชวนทางหมายนะ

มิตรเที่ยม คือ มิตรที่คบอย่างไม่จริงใจ คนคนอื่นเพื่อหวังประโยชน์ของตน

ฝ่ายเดียวเท่านั้น

มิตรที่เอาแต่ปอกลอกกมลักษณะ 4 ประการ คือ

1. คิดแต่ประโยชน์ของตน
2. ให้ประโยชน์เล็กน้อยเพื่อหวังประโยชน์ตนที่มากกว่า
3. จะทำประโยชน์ให้เพื่อนก็เฉพาะเมื่อรู้ว่าตัวจะมีภัย
4. คบเพื่อณเพื่อแสวงหาประโยชน์ของตน

มิตรที่ดีแต่พูดมลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เอาเรื่องที่ถ่วงโดยมาแล้วมาพูด
2. อ้างเรื่องที่ยังไม่มีมาปราศัย
3. ชอบสองคราบทด้วยตั้งของที่ไม่มีประโยชน์
4. ขอความช่วยเหลือไม่ได้

มิตรที่เป็นคนหัวใจจน มลักษณะ 4 ประการ คือ

1. จะทำซ้ำกิจเห็นด้วย
2. จะทำติดกิจเห็นด้วย
3. ต่อหน้ากิจกรรมหรือภาระที่ไม่ชอบ
4. ลับหลังกันหากา

มิตรที่ซักชวนทางหายนะ มลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ซักชวนให้ดื่มน้ำเมา
2. ซักชวนให้เก็บวัสดุคงคืน
3. ซักชวนให้หมกมุ่นในการเส่น เช่น เส่นมากรุก เป็นต้น
4. ซักชวนให้เล่นการพนัน

มิตรเที่ยมทั้ง 4 ประเภทนี้ ไม่ควรคบเป็นเพื่อน ควรถือเป็นเพียงคนรู้จักเท่านั้น ไม่ควรร่วมกัน ร่วมนอน เป็นเด็ดขาด

มิตรแท้ 4 จ้าว梧

มิตรแท้ คือ มิตรที่คบกันด้วยความจริงใจต่อกัน มิได้คบกันเพื่อประโยชน์ มิตรแท้ 4 จ้าว梧นั้น คือ

1. มิตรที่ให้ความช่วยเหลือ
2. มิตรที่ร่วมสุขร่วมทุกข์
3. มิตรที่แนะนำประโภชน์
4. มิตรที่มิใช้รักอย่างแท้จริง

มิตรที่ให้ความช่วยเหลือนี้ จะมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ครอบครัวเพื่อนผู้ป่วยมาก
2. ครอบบ้านกันทรัพย์สมบัติของเพื่อนผู้ป่วยมาก
3. เมื่อภัยมาเป็นที่ฟังอาศัยได้
4. เมื่อมีเหตุจำเป็นจะให้ทรัพย์สินมากกว่าที่ออกปากขอหรือยิน

มิตรที่ร่วมสุข ร่วมทุกข์ มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. บอกความลับของคนแก่เพื่อน
2. รักษาความลับของเพื่อนมิให้แพร่หล่ำ
3. ไม่ตัวออกห้างเมื่อเพื่อประดับความหายใจ
4. ตามแทนกันได้

มิตรแนะนำประโภชน์มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ทักท้วงเมื่อทำความช้า
2. ผนับสนุนให้ทำความดี
3. เส่าเรื่องที่ไม่เคยพังให้พัง
4. แนะนำทางสวัสดิ์เมื่อถูกไปแล้ว

มิตรที่มิใช้รักอย่างแท้จริง มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. ยามทุกข์ก็ทุกข์ด้วย
2. ยามสุขก็สุขด้วย
3. ออกรับคนที่ดีเดย์เนเพื่อน
4. เพ็นด้วยกับคนที่พูดสรรเสริญเพื่อน

มิตรแท้ 4 ประการนี้ เป็นกับยา้มิตร ผู้คนจะได้รับสุขใจ จะไม่มีความทุกข์ใจอันนึ่อง
มาจากคน 4 ประการนี้

สังคಹตฤทธิ์ ๔

สังคಹตฤทธิ์ แปลว่า หลักสำหรับข้อเด่นที่ช่วยให้ใจของกันและกัน ถูกให้ยอมเป็นที่รักของผู้รับ กันทุกชาติ อ่อนหวานย่อมมีเสน่ห์สำหรับผู้ฟัง ผู้ที่รักประไบชันย่อมเป็นที่เคารพของผู้ได้รักประไบชัน ผู้ที่ร่วงตามเสนอด้วยเสนอบลายย่อมมีเพื่อนมาก พระพุทธเจ้าท่านทรงสั่งว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่กับลูกนั้นเป็นกิจกรรมสังคಹตฤทธิ์ ถ้าพ่อแม่มีไม่มีสังคಹตฤทธิ์ต่อลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ กับลูกย่อมจะไม่มี สังคಹตฤทธิ์ ๔ ประการมีดังนี้

1. ทานกากให้
2. ปิยะชา ผุดชา ไฟเราะ อ่อนหวาน
3. ยัดดจริษา ทำประไบชันให้ผู้อื่น
4. สมานนพพตา วางแผนเสนอต้นเสนอปลาย วางแผนเหมาสามแก่ฐานะ

พระภูมิคุ้งของบุญานันโน้มได้เพราะสาเหตุ ๔ ประการ กือ

1. เพราะไม่มีแสร้งหาสั่งของที่หายไปแล้ว
2. เพราะไม่ซ่อนแซนสั่งของชำรุดเสียหาย
3. เพราะไม่รู้ซักประมาณ์ในการใช้จ่ายทรัพย์สมบัติ
4. เพราะพ่อบ้านและแม่บ้านเป็นคนทุศึก

ความวินัยดีแห่งสมบัติของพระภูมิคุ้งๆ ๑ ในโลก ย่อมดึงกล้องอาสาเพราะสาเหตุ

๔ ประการนี้

ขาวาสธรรม ๔

ขาวาสธรรม แปลว่า ธรรมสำหรับขาวาสปฏิบัติ ขาวาส กือ ผู้กรองเรือน ชีวิต ของผู้กรองเรือนต้องมีการสมานกัน การสมานกันกับคนอื่น จะต้องมีความจริงใจต่อเขา ต้องรู้ซัก ชั้นจิตของตน เมื่อประสบเหตุการณ์ไม่ดี ต้องมีความอดทนเพื่อต่อสู้กับชีวิต และในบางกรณี ต้องบริจากสมบัติของตน เมื่อเห็นคนอื่นเดือดร้อน ขาวาสธรรม ๔ ประการ กือ

1. สังฆะ มีความจริงใจต่อกันอื่น
2. ทนาย มีนิสัยเข้มความรู้สึกของตน
3. ชั้นตี มีความอดทน
4. ชาかけ บริจากสั่งของของตนเพื่อประไบชันคนอื่น

2. ธรรมหมวด ๕

ธรรมหมวด ๕ มี ธรรมที่ควรศึกษา ๔ หมวด คือ

1. วิธีการใช้ทรัพย์ของบ้านจิต ๕ ประการ
2. การค้าขายไม่ชอบธรรม ๕ ประการ
3. ทุนสมบัตินองคุนาสก ๕ ประการ
4. สิ่งที่ทุกคนควรคิดคำนึงทุกวัน ๆ ๕ ประการ

วิธีการใช้ทรัพย์ของบ้านจิต ๕ ประการ

บันทึกผู้หากทรัพย์มาได้ด้วยความพยายามของตนแล้ว บ่อนชี้ใช้จ่ายทรัพย์เฉพาะที่เป็นประโยชน์ ๕ ประการนี้ การใช้ทรัพย์ตามที่กล่าวมานี้ย่อมดีกว่าทรัพย์นั้นมีได้ดีอยู่แล้ว บันทึกใช้ทรัพย์ ๕ ประการ คือ

1. จ่ายเงินเพื่อเลี้ยงตัวเอง ปดามารดา บุตรภรรยา คนใช้ มิให้อุดอหง
2. จ่ายเงินเลี้ยงเพื่อนฝูง
3. เมื่อมีอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ใช้จ่ายทรัพย์เพื่อป้องกันอันตรายนั้น
4. ทำการสงเคราะห์ ๕ ประการ คือ
 - 4.1 จ่ายเงินสงเคราะห์ญาติเมื่อถึงกรรมเข้าเป็น
 - 4.2 จ่ายเงินสำหรับต้อนรับแขก
 - 4.3 ทำบุญอุทศให้ผู้ตาย
 - 4.4 เสียภาษีให้รัฐบาล
 - 4.5 ทำบุญอุทศให้เทพค่า
5. บริจาคทานให้พระผู้มีคุณ

การค้าขายไม่ชอบธรรม ๕ ประการ

1. ค้าขายเครื่องประหารซึ่งวิคคณและสัตว์
2. ค้าขายนุษย์
3. ค้าขายสัตว์มีชีวิตทุกชนิด
4. ค้าขายน้ำเมาทุกชนิด
5. ค้าขายยาพิษ

ผู้ที่ค้าขายวัสดุทั้ง 5 ประการนี้ มีสักษะและสนับสนุนการทำลายชีวิตมนุษย์และสัตว์ ผู้มีจิตใจถูกใจควรห้าม

สมบัติของอุนาสก 5 ประการ

อุนาสก แปลว่า ผู้ไถ่ชิดพระรัตนตรัย ผู้ไถ่ชิดพระรัตนตรัยนั้นจะต้องประกอบด้วยสมบัติทั้ง 5 ประการ ดังนี้คือ

1. มีศรัทธาในพระรัตนตรัย
2. มีศีล 5 บริสุทธิ์
3. เชื่อกรรมไม่เชื่อมงคลตามได้กันบัน
4. ไม่แสร้งบุญตามคำสอนในศาสนาอื่น
5. บำเพ็ญบุญตามคำสอนในพุทธศาสนา

ธรรมที่ควรคิดค่ามีอยู่ทุกวัน ๆ 5 ประการ

1. ทุกคนควรคิดค่ามีอยู่ทุกวันว่า กាលเวลาต่อไปเป็นวิชิตรากเหง้าไป วัยของเรายังฝ่าไป ความแก่ย่อมจะปรากฏแก่เราอย่างแน่นอน เราไม่พัฒนาเป็นคนแก่ไปได้ สักวันหนึ่งมันต้องหลอก หนังต้องเที่ยว เป็นต้น

2. ทุกคนควรคิดค่ามีอยู่ทุกวันว่า ความเจ็บป่วยเป็นของธรรมชาติทุกคนต้องประสบไม่มีใครเลขในโลกนี้ที่ไม่เคยเจ็บป่วย

3. ทุกคนควรคิดค่ามีอยู่ทุกวันว่า ความตายเป็นรุคหมายที่เราต้องไปถึงเข้าสักวันหนึ่ง สักวันใดก็มั่นจะกล่าวความตายแต่ทุกคนก็เดินเข้าหาความตายทุกวัน

4. ทุกคนควรคิดค่ามีอยู่ทุกวันว่า ชีวิตร้ายจะมีสักวันหนึ่งที่ต้องหลักทรัพยากรจากคนที่เรารัก จากสมบัติที่เราห่วงใย โอกาสที่เราจะอยู่กับสิ่งที่เราภักดีนั้นมีจำกัด มิได้มีเหลือเพื่อ

5. ทุกคนควรคิดค่ามีอยู่ทุกวันว่า สัตว์ทั้งปวงมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นที่ร่วมเป็นองค์ได้ด้วยกรรม ตามของต้องรับผลกรรมที่ตัวทำ ไม่ว่าดีหรือชั่ว ไม่มีสถานที่ที่จะหนีให้พ้นกงแห่งกรรม

3. ธรรมหมวด 6

ธรรมหมวด 6 มีธรรมที่ควรศึกษาในที่ที่ 4 หมวด คือ

1. ศีล 6

2. อ่านบุช ๖
3. ควรจะ ๖
4. ธรรมที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ๖

ทิศ ๖

สำหรับเหตุที่ทำให้พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องทิศ ๖ นั้น มีอยู่ว่า วันหนึ่งพระพุทธเจ้าทอดพระเนตรเห็นสังคามาณพ ก้าสังขันไห้วทิศอยู่กลางแจ้ง พระองค์จึงตรัสตามดังstanเหตุที่เข้าไห้วทิศ ๖ สังคามาณพจึงกราบบุกให้ทราบว่า ก่อนปีศาจจะสืบล้มได้บอกให้เข้าไห้วทิศ ๖ ทุกวัน พระองค์สศบและทรงพิจารณาเห็นว่า การมาเขินไห้วอากาศอย่างนี้ไม่มีประโยชน์ จึงตรัสสอนมาณพว่า การที่พ่อบอกให้ไห้วทิศนั้นมีได้หมายถึงการปฏิบัติอย่างนี้ แต่หมายถึงว่า ทิศทั้ง ๖ นั้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน เช่น ทิศเบื้องหน้า หมายถึง บิดามารดา กับบุตรธิดา ที่จะต้องทำหน้าที่ต่อกัน เป็นต้น หลังจากนั้นพระองค์ก็ตรัสถึงวิธีไห้วทิศ ๖ คือ การปฏิบัติหน้าที่ระหว่างกันและกันของบุคคลทั้ง ๖ คู่ ดังต่อไปนี้

1. ทิศเบื้องหน้า หมายถึงบิดามารดา
2. ทิศเบื้องขวา หมายถึงอาชารย์
3. ทิศเบื้องหลัง หมายถึงบุตรภรรยา
4. ทิศเบื้องซ้าย หมายถึงมิตรสามาชา
5. ทิศเบื้องต่า หมายถึงคนรักไปใช้
6. ทิศเบื้องบน หมายถึงสมณพราหมณ์

ทิศเบื้องหน้า คือ บิดามารดาและบุตรธิดา บิดามารดาควรทรงเคราะห์บุตรธิดาของตน

๕ ประการ คือ

1. ห้ามมิให้อุกการทำความชื้ว
2. อบรมถูกให้ทำแต่ความดี
3. ให้ศึกษาเล่าเรียน
4. เมื่อโสดแล้วก็หาภรรยาให้
5. เมื่อถึงเวลาแก่ก่อนทรัพย์สมบัติให้บุตรธิดาที่ได้รับการทรงเคราะห์อย่างนี้แล้ว ควรปฏิบัติต่อบิดามารดา ๕ ประการ คือ
 1. ถูกประสารเดียงคุกตอนแทนบุญคุณ

2. ทำกิจการที่ทำน้ำดื่มไว้
3. ประพฤติดีให้เหมาะสมกับการรับมารถก
4. ค่าแรงว่างศ์คระบุญให้เจริญสืบไป
5. เมื่อทำน้ำดื่มไปแล้ว ทำบุญอุทิศส่วนบุญให้ทำน้ำ

พิศความเมื่อ คือ อาจารย์กับศิษย์ ศิษย์ควรปฏิบัติต่ออาจารย์ ๕ ประการ คือ

1. เมื่ออาจารย์ฝ่า罵มาอุกชื่นยินรับทำน้ำ อย่าเอ็นงดงาม
2. เข้าไปพบยรับใช้ทำน้ำ
3. ว่าวนอนสอนง่าย หรือเชื่อฟังด้วยความเคารพ
4. ปรนนิบัติทำน้ำ
5. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนวิชาด้วยความเคารพ

ฝ่ายอาจารย์เมื่อได้รับการปฏิบัติอย่างนี้แล้ว ควรทรงเคราะห์พิชัยด้วยการลงเคราะห์

๕ ประการ

1. แนะนำให้ประพฤติดี
2. ให้เรียนในทางที่ดี
3. สอนวิชาจนหมดโดยไม่ล้อภาระ
4. ยกย่องถูกศิษย์ท่ามกลางเพื่อนของเข้า
5. ศิษย์จะไปที่ใดก็ฝากฝากรักไปบังคับนั้น ๆ

พิศเบื้องหลัง คือ สามีภรรยา สามีควรปฏิบัติต่อภรรยา ๕ ประการ คือ

1. ยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา
2. ไม่คุกคามภรรยา
3. ไม่ประพฤติดอกใจภรรยา
4. ให้เป็นใหญ่ในบ้าน
5. หาของขวัญให้ในโอกาสต่าง ๆ

ฝ่ายภรรยาควรปรนนิบัติสามี ๕ ประการ คือ

1. ช่วยงานการในบ้านให้เรียบร้อย
2. ให้ความลงเคราะห์และนับถือญาติมิตรของสามีด้วยใจจริง
3. ไม่นอกใจสามี

4. รักษาทรัพย์สมบัติที่นำมาได้
5. มีความชันในกิจการทุกอย่างโดยไม่เกี่ยวกับร้าน

พิเศษของข้าม คือ มิตรต่อมิตร เรายังคงเคาระที่มิตร ๖ ประการ คือ

1. ให้สิ่งของที่มิตรต้องการ
2. พูดจาอันมั่นวน ไม่ระคายหู
3. ตอบให้ความช่วยเหลือ เมื่อมิตรเดือดร้อน
4. ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย
5. ไม่ถ่ำพร่างความจริงต่อเพื่อน

เมื่อมิตรได้รับการลงทะเบียนบ่อกานแล้ว ควรลงทะเบียนโดยด้วยการลงทะเบียน

๕ ประการ คือ

1. ตอบรับวังเพื่อนผู้ประมาทหรือเหติปัจจัยอ่อนน้ำใจ
2. ตอบป้องกันสมบัติของเพื่อนผู้กำลังเหติปัจจัย
3. เป็นที่พึ่งพันกันของเพื่อนเมื่อมีภัยมาถึง
4. ถึงคราววิบัติก็ไม่หลุดพ้น
5. นับถือตลอดถึงวันซึ่งมิตร

พิเศษของค่า คือ นายกับคนรับใช้ นายควรลงทะเบียนที่คนรับใช้ ๕ ประการ คือ

1. ให้ทำงานตามกำลังเท่าที่จะทำได้
2. เสียงดูให้อิ่มและให้ข้องขวัญบ้างโดยกาจ
3. ให้ความช่วยเหลือเวลาเจ็บป่วย
4. เมื่อมีอาหารประกอบ ๔ ควรแจกให้กินบ้าง
5. ถึงคราวเทศกาลควรปล่อยให้ไปเที่ยว

คนรับใช้ ก็ควรปฏิบัติต่อนาย ๕ ประการ คือ

1. อุกเชื้นทำงานก่อนนาย
2. เดิกงานทิ้งสิ่งนาย
3. หอบจ่ายเฉพาะของที่นายให้
4. หมายนามปรับปูงงานให้ดีชั้น
5. สารเตรตย์นายในที่ต่าง ๆ

ที่คิดเป็นบุนคอง คือ สมณะกับกุลบุตรผู้ครองเรือน กุลบุตรควรบำราุงสมณะด้วยการปฏิบัติ 5 ประการ คือ

1. แสดงเมตตาทางกายกรรม เช่น ไม่เบียดเบี้ยนกันและกัน
2. แสดงเมตตาทางวจิกรรม เช่น พูดจาถ่อกันด้วยด้อยค่านิมนา
3. แสดงเมตตาทางมโนกรรม เช่น นิกรึงด้วยความรักเคารพ
4. มินต้อนรับท่านทุกเมื่อ เมื่อท่านมาถึงบ้าน
5. ถวายอาภิสัยแก่ท่าน

สมณะควรทรงเคราะห์กุลบุตร 6 ประการ คือ

1. ให้เลิกทำความช้ำ
2. แนะนำให้ทำความดี
3. ช่วยเหลือด้วยความเดื้อนใจในเมื่อเดือดร้อน
4. แสดงธรรมที่ยังไม่เคยฟัง
5. แสดงสิ่งที่สองสิ่งให้แจ่มแจ้ง
6. แนะนำทางพัวรรคให้

คำสอนเรื่องที่ 6 เป็นคำสอนที่ตัดแปลงประเพณีที่ไม่มีประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อยให้มีสาระต่อชีวิตอย่างสมบูรณ์ ที่ค 6 เป็นคำสอนที่แสดงถึงคุณบุคคลที่ต้องมีหน้าที่ปฏิบัติต่อกัน ในสังคม บุคคลในสังคมถ้าต้องใจปฏิบัติตามที่ค 6 ความสงบสุขป้องจะเกิดขึ้นในเมตตาและคุณบุคคลนั้น ฉะนั้น ผู้หวังความสุขจึงไม่ควรมองข้ามข้อปฏิบัติในที่ค 6

อนาญมุข 6

1. ดื่มน้ำماء
2. เที่ยวกางคืน
3. เที่ยวคุณธรรมสพ
4. เล่นการพนัน
5. คบกับคนช้ำ
6. เกียจคร้านทำกิจงาน

อนาญมุข แบ่งว่า ทางแห่งความเดื่อนของชีวิต โครงสร้างที่ขوبดีเมล็ด ขอบเที่ยวกางคืน เที่ยวคุณธรรมสพ เล่นการพนันประจำ คบกับคนช้ำ และเข้าเกียจทำกิจงาน ชีวิตของเขากำเนิด

แต่ความเสื่อม เพราะประสนความหายจะต่าง ๆ ก็ไทยของอนามัยมากทั้ง 6 นั้น พระพุทธเจ้าทรง
แสดงไว้ดังต่อไปนี้

การคืนน้ำแม่น้ำไทย ๖ อย่างคือ

1. เป็นเหตุเสียทรัพย์
2. เป็นเหตุก่อเรื่องวิวาท
3. เป็นเหตุให้เกิดโรค เช่น โรคพิษชุราเรื้อรัง เป็นต้น
4. ปัญญาชนทั่วไปตีเป็น
5. หมุดความสะอาด
6. บันทอนกำลังกายและกำลังปัญญา

การเที่ยวกลางคืนน้ำไทย ๖ ประการ คือ

1. แผลงว่าไม่รักษาด้วย เพาะการเที่ยวกลางคืนมีอันตรายร้ายบ้าน
2. แผลงว่าไม่รักษาเมีย เพาะปล่อยให้มีเมียและถูกอยู่กันตามลำพังในเวลาค่ำคืน
3. แผลงว่าไม่ห่วงทรัพย์สมบัติ เพาะเมื่อฟ้อนบ้านไม่มีอยู่ ป้อมเป็นการง่ายที่ใจจะ
มาปล้น
4. คนเที่ยวกลางคืนอยู่ประจำ มักถูกระวางสองตัวเมื่อมีเรื่องที่ไม่ดีเกิดขึ้น
5. มักถูกกล่าวหาในเรื่องไม่ดีต่าง ๆ
6. จะได้รับความลำบากเพาะการเที่ยวกลางคืนนั้น

การเที่ยวคุณธรรมน้ำไทย ๖ ประการ คือ

1. มีเดินรำที่ไหน ต้องไปที่นั้น
2. มีคนครึ่งที่ไหน ต้องไปที่นั้น
3. ติดสีตีเปาที่ไหน ต้องไปที่นั้น
4. มีสิ่งของคนที่ไหน ต้องไปที่นั้น
5. มีร่องเพลิงที่ไหน ต้องไปที่นั้น
6. มีเตี๊ยะทึ่งที่ไหน ต้องไปที่นั้น

เล่นการพนันน้ำไทย ๖ ประการ คือ

1. เมื่อรำนงค์คิดจะไม่บามากยิ่งขึ้น คือ อย่างเล่นเรื่อย ๆ

2. เมื่อแพ้ก็เสียหายทั้งหมดที่ต้องเสียไป
3. สมบัติที่มีอยู่ถึงความวิบัติ
4. ไม่มีคราเรื่องค่าสูญ
5. คนหังคล้ายบ่อมดูหมิ่น
6. ผู้หงุดงิ้งที่ดีป้อมไม่ประราภนาจะแต่งงานด้วย

การคนคนชั่วเป็นมิตร มีโทษ ๖ ประการ คือ

1. ชักนำให้เป็นนักลงการพนัน
2. ชักนำให้เป็นนักลงผู้หงุดงิ้ง คือ เป็นรู้สึกถูกเมียคนอื่น
3. ชักนำให้เป็นนักดื่ม
4. ชักนำให้เป็นคนลวงคนอื่นด้วยของปลอม
5. ชักนำให้เป็นคนลวงคนอื่นซึ่งหน้า
6. ชักนำให้เป็นคนหัวไม้ หัวตื้อ ไม่ยอมรับพังค์คำเตือนของผู้หงุดงิ้ง

เกียจคร้านทำภาระงานมีลักษณะ ๖ ประการ คือ

1. พอมีอาการเมินเพียงเล็กน้อย ก็อ้างว่าหน้าเหตือเกินแล้วก็ไม่ทำงาน
2. พอมีอาการร้อนเพียงเล็กน้อย ก็อ้างว่าร้อนเหตือเกิน แล้วก็ไม่ทำงาน
3. พอเวลาบ่ายถลงเล็กน้อย ก็อ้างว่าจวนจะมีคแล้วทำไปอีกไม่เท่าไรก็ต้องหยุด อย่าทำติกว่า แล้วก็ไม่ทำงาน
4. พอกลับบ้านใหม่พะอะกิดมีบังไม่สูงนัก ก็อ้างว่าบังเข้าอยู่ ประเด็ดงึงค่องบ้า แล้วก็ถือโอกาสไม่ทำงาน
5. พอหัวใจมาเล็กน้อย ก็พาโอล้อว่าหัวเหตือเกินเขินทำฟ่อไปคงจะเป็นลม จึงเลิกทำงานเสีย
6. พอกะหายน้ำมาก ก็ถือโอกาสอ้างว่าตอนนี้กระหายเป็นหัวเหตือเกิน ก็หยุดงานดื่มน้ำก่อน

การอ้างเลขเพื่อหยุดงานเป็นนิสัยของผู้หงุดงิ้งคร้านทำภาระงานทั่วไป ผู้มีนิสัยบ่นบ่นนี่ป้อมไม่สามารถรับรู้ชีวิตให้จริงขึ้นมาได้ เมื่อชีวิตไม่จริงก็ทำกับชีวิตเช่นเดิม นั่นคือชีวิตที่ถูกอยู่ในอบายมุข ฉะนั้น ผู้หงุดงิ้งจะต้องเนื้อตัวในปัจจุบัน จึงควรละความเกียจคร้านให้ห่างไกล

อบายมุข ๖ เป็นลักษณะที่ทุกคนไม่ควรเดิน การที่จะละเดินทางอบายมุขข้อใดข้อหนึ่งป้อมจะไม่ได้ เพราะเมี้ยว่าจะไม่มีอบายมุข ๖ ประนภาหัวงลัน แต่บังเกียจคร้านทำภาระงาน ชีวิตก็จริงไม่ได้หรือถ้าไม่มีอบายมุข ๕ ประเกษาหอนห้าม แต่มีเดพะดื่มน้ำมาประบทเดียว ชีวิตก็ไม่ถูกหน้า

เช่นกัน ดังนั้น ผู้ที่หวังความเจริญชีวิตต้องทิ้งอบายมุขทั้ง ๖ โดยเด็ดขาด

ตาราง ๘

๑. เคารพในพระพุทธเจ้า
๒. เคารพในพระธรรม
๓. เคารพในพระสงฆ์
๔. เคารพในการศึกษา
๕. เคารพในความไม่ประมาท
๖. เคารพในการต้อนรับแขก

การมีความเคารพประจ้าตัวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีคุณนิยมนับถือ ผู้ที่ไม่ยอมเคารพคนอื่น ย่อมจะไม่มีเครื่องเคารพตัวเองเหมือนกัน พระพุทธเจ้ายังทรงรำพึงแสวงหาผู้ที่พระองค์ควรเคารพ และพระองค์ก็เครื่องเคารพพระธรรม ดังนั้น ผู้ที่หวังความเจริญชีวิตความมีความเคารพในหลักที่ควรเคารพ ๖ ประการนี้

ตารางผิยธรรม ๘

ตารางผิยธรรม แบ่งว่า ข้อปฏิบัติที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกันและกัน ผู้ที่ปฏิบัติในตารางผิยธรรมแม้เพียงข้อเดียว ย่อมเป็นเหตุให้คนอื่นระลึกถึงอยู่เสมอ แต่ถ้าจะให้ผลโดยเด็ดขาดควรปฏิบัติทั้ง ๖ ข้อ จะยกตัวอย่างให้เห็นการปฏิบัติในธรรมทั้ง ๖ ข้อนี้จะเป็นเหตุให้คนอื่นระลึกถึงอย่างไร ตัวอย่างเช่น คนที่ชอบข้าวคุณอ่อนอยู่เสมอ คงพูดป้องกันเพื่อนเมื่อมีคนนินทา คงเอาราใจซ่าวบ่มหะประโยชน์อะไรก็แบ่งให้ ทำตัวให้อุปนิรัตน์เบียบกันและไม่วิวากกับใครไม่มีความเห็นไม่ตรงกัน คงเข่นนี้ย่อมเป็นที่ระลึกถึงของคนอื่นทั่วไปที่ได้มีโอกาสมาล้มผิดตารางผิยธรรม ๖ ดิบ

๑. แสดงความเมตตาทางกายกรรมต่อบุคคลทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เช่น ช่วยทำธุระของเพื่อน เป็นต้น

๒. แสดงความเมตตาทางจิตกรรม คือ พูดคิดต่อบุคคลทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เช่น ช่วยพูดตักเตือน ช่วยพูดป้องกันเพื่อน เป็นต้น

๓. แสดงความเมตตาทางมโนกรรม คือ ทางใจ ต่อบุคคลทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เช่น คิดหวังดีต่องาน คิดเอาราใจช่วยคนที่เดือดร้อน เป็นต้น

๔. เผชิบมงคลประโยชน์ของคนที่ได้มาโดยอุจจิตรแก่เพื่อนและคนอื่น "ไม่ห่วงเห็นไว้ดูพะตอนฝ่ายเดียว"

5. พยายามรักษาและเป็นมือของสถาบันมีตนกับคนอื่น ไม่ทำตนให้เป็นที่คุหะมิ่งของเพื่อนร่วมสถาบันโดยการทำตัวอยู่เห็นอะไรเป็นวินัย
6. ไม่วิวัฒน์กับผู้อื่น ในการณ์ที่มีความเห็นไม่ตรงกัน

4. ธรรมหมาด 7

ในธรรมหมาด 7 มีธรรมที่ผู้ครองเรือนควรศึกษา 1 หมาด คือ สับปุริธรรม 7 สับปุริธรรม แปลว่า ธรรมของสัตบุรุษ หรือธรรมของผู้สูงส่ง ซึ่งหมายถึงผู้มีภาระจากสังคมเมื่อก่อน ธรรมของสัตบุรุษ 7 ประการมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขั้นมัญญา เป็นคนรู้จักเหตุ เช่น รู้ว่าการดื่มน้ำราเป็นเหตุแห่งความทุกข์หลายอย่าง ความเกียจคร้านเป็นเหตุแห่งความอันเลາของชีวิต ความขันรืนหรือขันทำางงานเป็นเหตุให้ประสบความสำราญในชีวิต เป็นต้น ความรู้อังกส่าหวานเรียกว่ารู้จักเหตุ

2. อัตถัญญา เป็นคนรู้จักผลของเหตุ เช่น รู้ว่าการที่เราถูกทำร้ายจับกีเพราะเราทำผิดกฎหมาย ไม่ใช่เพราะทำร้ายแก้ลง หรือไม่ใช่เป็นผลของดวงดาวหรือผลของผึ้นบ้านคือเรือน เป็นต้น

3. อัตถัญญา เป็นคนรู้จักฐานะของคน แล้วประพฤติดนให้เหมาะสมแก่ฐานะ เช่น เป็นครูอาจารย์ท้องทำตัวให้เหมาะสมกับฐานะของครูอาจารย์ ถ้าเป็นครูอาจารย์แล้วประพฤติดนไม่เหมาะสม เช่น ทำตาเข้ารูดกับลูกศิษย์ หรืออนุหหรือลูกศิษย์สูบ เป็นต้น อาจารย์ที่ทำตนอย่างนี้ เรียกว่า ไม่รู้จักฐานะของคน

4. มัตถัญญา เป็นคนรู้จักประมาณ 4 ประการ คือ

1. รู้จักประมาณกำลังกายของคน
2. รู้จักประมาณกำลังความคิดของคน
3. รู้จักประมาณกำลังทรัพย์ของคน
4. รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร

การทำสิ่งใดก็ไม่รู้จักประมาณป้อมเป็นไทยมากกว่าคุณ

5. ก้าถัญญา เป็นคนรู้ก้า 2 ประการ คือ

1. รู้จักก้าที่จะทำางงานอย่างไอดอย่างหนึ่ง
2. รู้จักก้าที่จะพูด ไม่ใช่ว่ามีปากแล้วจะพูดได้ทุกเรื่อง ต้องรู้จักก้าเวลาด้วย

6. ปริสัญญา เป็นคนรู้จักชุมชน เช่น รู้จักว่าชุมชนนี้เขากินข้าวเหนียว เมื่อเขารีดร้อยราชะช่วยเขา ก็ควรเอาข้าวเหนียวไปให้ ไม่ใช่เอาข้าวเจ้าไปให้ซึ่งหากินไม่เป็น และจะไม่เกิดประ伊斯ันสำหรับเขาแน่

7. บุคคลปีโรปรัญญา เป็นคนรู้จักเลือกบุคคลว่าคนนี้ดี คนเป็นเพื่อนได้ คนนี้ไม่ดี ไม่ควรคนเป็นเพื่อน

5. ธรรมหมาด ๘

ในหมวดนี้มีธรรมที่ควรศึกษา ๒ หมวด คือ

1. โภคธรรม ๘
2. อัษฎะวินิจฉัยคำสอนของพระพุทธเจ้า

โภคธรรม ๘

โภคธรรม แปลว่า ถึงที่มีอยู่ประจำโลกและมักจะครอบงำจิตใจของผู้ใดผู้หนึ่ง โภคธรรม มีไช่เป็นธรรมที่ผู้ครองเรือนต้องละเว้น และก็มีธรรมที่ผู้ครองเรือนจะต้องปฏิบัติ แต่เป็นธรรมที่ควรรู้สึกความเป็นจริงของโลกแล้วจะได้มีจิตใจมั่นคงเมื่อประสบกับโภคธรรม เพราะไม่ว่าใคร ทั้งนั้นจะต้องได้รับโภคธรรมด้วยกันทั้งสิ้น

โภคธรรมมี ๘ ประการ แบ่งเป็น ๔ คู่

1. มีลาก	2. ไม่มีลาก
3. มีบด	4. เสื่อมบด
5. มีคนหราเรียบ	6. ถูกนินทา
7. มีความสุข	8. มีความทุกข์

โภคธรรม ๔ ข้อข้างต้น คือ มีลาก มีบด มีคนหราเรียบ และมีความสุข เรียก อิญ-ธรรมณ์ คือ อาการที่ทุกคน普遍รู้สึก ส่วนโภคธรรม ๔ ข้อหลัง คือ ไม่มีลาก เสื่อมบด ถูกนินทา และมีความทุกข์ เรียก อนิญธรรมณ์ คือ อาการที่ไม่ 누구普遍รู้สึก

ธรรมห้า ๘ ประการนี้ เป็นธรรมประจำโลก ทุกคนต้องพบกับโภคธรรมห้า ๘ ประการนี้ ตั้งแต่คนระดับต่ำสุดถึงสูงสุด และห้าพระอรหันต์ และปุถุชน ก็ต้องได้รับสภารธรรมเหล่านี้กันหมด แต่เมื่อได้รับโภคธรรมเหล่านี้แล้วปุถุชนจะแตกต่างจากพระอรหันต์ กล่าวคือ สำหรับปุถุชน เมื่อได้รับโภคธรรมที่เป็นอิญธรรมณ์ ก็จะมีจิตใจเพื่องຸ່ງທ່ອງຮະວົງຈົນບາງຄົງເສີມຕົວ แต่เมื่อได้รับโภค-

ธรรมที่เป็นอนิยกรรมมีลักษณะที่จะหล่อหลอมความคิดของมนุษย์ ให้มีความทุกข์ระทึกจนบางครั้งต้องฆ่าตัวตาย เพื่อหนีสภาพอันท่องไห้เกิดความทุกข์เข่นนั้น

สำหรับพระอรหันต์ เมื่อหานได้รับโภคธรรมทั้งที่เป็นอิทธิราษฎร์และอนิยกรรมนั้น จิตใจของท่านจะวางอยู่เป็นปกติ ในสิ่งที่ทรงเริงเมื่อได้รับอิทธิราษฎร์ และไม่ทุกข์ระทึกเมื่อได้รับอนิยกรรมนั้น

ข้อวินิจฉัยค่าสอนของพระพุทธเจ้า

เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ค่าสอนของพระองค์ที่ทรงถวายให้ท่านบาริษักขี้นั้น ป้อมมากต่อการที่จะวินิจฉัยว่าค่าสอนของปัจจัณพะพุทธของทรงสอนหรือไม่ หรือเป็นค่าพุทธของคนอื่นแล้วก็ถือว่าพระพุทธเจ้าตรัสถไว้ ทั้งนี้เป็นด้วยระบะเวสาอันยาวนาน และความถิกซึ่งแห่งค่าสอน ป้อมทำให้สามัญชนสังสัยเคลื่อนแคลลงได้ พระพุทธเจ้าทรงประรอดเหตุดังกล่าวมาเนี่ย จึงทรงแสดงวิธีวินิจฉัยค่าสอนขึ้นไว้เพื่อตัดสินว่าค่าสอนนั้นถูกหรือผิด ข้อวินิจฉัยค่าสอนนั้นมี ๘ ประการ คือ

1. ทรงสอนเพื่อให้คุณความก้าวหน้าดียิ่ง
2. ทรงสอนเพื่อปลดเบ็ดองทุกข์ในสังสารวัฏ
3. ทรงสอนเพื่อไม่ให้สรงผะกงกิเลส
4. ทรงสอนเพื่อความไม่ทະເຍອທະບານ
5. ทรงสอนเพื่อให้มีความยินดีด้วยของที่มีอยู่
6. ทรงสอนเพื่อไม่ให้คุกคามด้วยกิเลสความชราภัยบุญคุณ
7. ทรงสอนเพื่อให้เป็นคนดีบ้าน
8. ทรงสอนเพื่อให้เป็นคนเดียงดาย

ค่าสอนใดที่มีถักณาและตรงกันเข้ามั่นกับถักณาและดังกล่าวนี้ถือว่ามีใช้ค่าสอนของพระพุทธเจ้า

๘. ธรรมหมวด ๙

ในธรรมหมวด ๙ มีธรรมที่ผู้กรองเรือนควรศึกษา ๑ หมวด คือ มงคล ๙ ประการ มงคล ๙ แปลว่า กิเลสที่ทำให้จิตวุ่นว้า ผู้ที่มีจิตวุ่นว้าด้วยมงคล ๙ ประการนี้ป้อมหาความสุขทางจิต ไม่ได้เลย มงคล ๙ ประการนั้น คือ

1. เป็นคนดีไร้

2. ตอบที่ผู้มีพาระดุณ
3. มีความริษยาคนอื่น
4. มีความกระหน่ำ
5. เจ้าเล่ห์
6. เป็นคนขี้อัวด
7. ชอบพูดป่า
8. เป็นคนอยากเด่นดัง
9. มีความเห็นมิด

7. ธรรมหมาด 10

ในธรรมหมาด 10 มีธรรมที่ผู้ครองเรือนควรศึกษา 1 หมาด คือ บุญกิริยาวัตถุ 10 บุญกิริยาวัตถุ แปลว่า หลักแห่งการทำบุญหรือหลักแห่งการทำความดี โครงการที่ได้ทำในหลักการทั้ง 10 เหล่านี้แล้ว คนอื่นจะเห็นเป็นคนดีทันที บุญกิริยาวัตถุ 10 ประการนั้นมีดังนี้

1. บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน (ทานมั้ย)
2. บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล (ศีลมั้ย)
3. บุญสำเร็จด้วยการทำใจให้บริสุทธิ์ (ภาวะมั้ย)
4. บุญสำเร็จด้วยการถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ (อปஜานมั้ย)
5. บุญสำเร็จด้วยการช่วยเหลือการทำกิจกรรมของคนอื่นที่ชอบธรรม (ไวยาจมั้ย)
6. บุญสำเร็จด้วยการอุทิศส่วนบุญให้คนอื่น (บักดิกานมั้ย)
7. บุญสำเร็จด้วยการซื่นชมยินดีในการทำความดีของคนอื่น (บักดานุโนกานมั้ย)
8. บุญสำเร็จด้วยการตั้งใจพึงธรรม (รัมมัตส่วนมั้ย)
9. บุญสำเร็จด้วยการแสดงธรรมแก่คนอื่น (รัมเมธานมั้ย)
10. บุญสำเร็จด้วยการทำความเห็นของตนให้ถูกต้องความเป็นจริง (ทิฎฐชอกา
หรือ ทิฎฐชากรร)

ผู้ค้ารังชีวิตครองเรือนที่หวังความสงบสุขในชีวิตส่วนตนและชีวิตของคนอื่น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีศีลอันเป็นหลักในการกำจัดกิเลสโดยปราบปราม คือ กิเลสที่แสดงออกทางกายและวาจา และนอกจากมีศีลแล้วก็ควรนำรั้มนะบ้างข้อไปปฏิบัติเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้ที่มีศีลธรรมอย่างนี้ เรียกว่า ธรรมชาติ คือ ผู้ประพฤติธรรม ผู้ประพฤติธรรมยอมมีชีวิตเป็นสุข

มาตรฐานที่ 2

1. กิจกรรมของบุคคลมี 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมอย่างหมาย แสดงออกทางกายและวาจา
2. กิจกรรมอย่างกล่อง แสดงออกทางความคิด
3. กิจกรรมอย่างละเอียด nonlinear อยู่ในลักษณะ แสดงออกโดยเป็นคนแห่งเข้าใจมิใช่ความจริง

2. ความประพฤติของบุคคลที่แบ่งออกเป็น 3 ทาง คือ

1. ทางกาย
2. ทางวาจา
3. ทางใจ

3. ความประพฤติของบุคคลมี 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะเด็ต
2. ลักษณะช้า

4. ต้นเหตุให้เกิดความประพฤติมี 2 ประการ คือ

1. ถูกสมูด เป็นต้นเหตุให้ประพฤติดี
2. ถูกสมูด เป็นต้นเหตุให้ประพฤติชั่ว

5. วิธีกำจัดกิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมอย่างหมาย กำจัดด้วยศึก ฉะนั้น ศึกจึงห้ามเฉพาะกายกับวาจา
2. กิจกรรมอย่างกล่อง กำจัดด้วยการทำสมาร์ต
3. กิจกรรมอย่างละเอียด กำจัดด้วยปัญญา

6. ศึกสำหรับผู้ครองเรือนมี 3 ประเภท คือ

1. ศึก 5 เรียกว่า นิจศึก
2. ศึก 8 เรียกว่า อุโนสมศึก
3. ถูกกรรมบท 10

7. จุดหมายของศิลปะ 3 ประเภท

1. บัญญัติศิลป์ ๕ เพื่อความคงดูของคนและสังคม
2. บัญญัติศิลป์ ๘ เพื่อขัดเกลาอัชญาศัยให้เป็นผู้มั่น้อย ตัดถอนสิ่งที่ไม่จำเป็นของชีวิตออกไปเพียงบ้างตามโอกาสที่อำนวย
3. บัญญัติกุศลกรรมบท ๑๐ เพื่อความบริสุทธิ์ทางกาย ทางวาจา และทางใจ
4. ศิลปะงิเก็หุ แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ
 1. ศิลป์ที่เป็นข้อห้าม เรียกว่า อากิพารามจริยาการศิลป์
 2. ศิลป์ที่เป็นมารยาทดีกัน้อย เรียกว่า อกิสมชาจริยาการศิลป์
 3. วิสุทธิศิลป์ ๔
5. ไทยของสามเณร ๒ ประเภท คือ
 1. ไทยนาสนะ คือ ໄลไหสีกจากสามเณร
 2. ไทยพันธุกรรม หรือองไทยให้เชิดคลาน
6. ธรรมที่ผู้ครองเรือนควรปฏิบัติ ๗ ประเภท คือ
 1. ผู้หวังความเจริญควรเว้นอนบายนุช ๔
 2. ผู้ประทุมการตั้งตนได้ ควรปฏิบัตินิทิฐรัชมิภัตตประโยชน์
 3. ผู้ประทุมความสุขชาติหน้า ควรปฏิบัติสัมปราบิภัตตประโยชน์
 4. ผู้อยู่ในสังคมควรรู้ถักษาตนของมิตรเทียมและมิตรแท้
 5. ต้องการจะให้คนนิยมนับถือ ควรบำเพ็ญถังหนัตตุ ๔
 6. ประทานจะให้ตระกูลตั้งอยู่นาน ควรปฏิบัติในธรรม ๔ ข้อที่เป็นเหตุให้ตระกูลมั่นคง
 7. ผู้ต้องการความสำเร็จในการครอบครอง ต้องบำเพ็ญธรรมรัตนธรรม ๔ ประการ
 8. ผู้ประทานจะให้ทรัพย์อยู่กับตนนาน ๆ ควรรู้หลักการใช้เงินของบ้านศิลป์
7. ข้อ
 9. ผู้ประทานจะดำเนินชีวิตสัมมาชีพ ควรละการถ้าขายไม่ชอบธรรม ๔ ประการ
 10. ผู้ประทานเป็นอุบลากที่แท้จริงต้องมีคุณสมบัติของอุบลาก ๕ ประการ
 11. ผู้มีประทานความเคราะห์โภของชีวิต ต้องคำนึงถึงธรรมที่ควรคำนึง ๕ ประการ
 12. ผู้ประทานจะบำเพ็ญหน้าที่ในสังคมให้สมบูรณ์ จะต้องปฏิบัติในธรรมที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ในพิเศษ ๖

13. ผู้ประณญาจะให้ชีวิตปลอดจากอุปสรรคและอันตราย ควรเว้นจากเดินทางอย่างบุข 6

14. ผู้ที่ต้องการให้คนอื่นเคารพตนมอง ตนควรเคารพในบุคคลและสิ่งที่ควรเคารพ

6 ประการก่อน

15. ผู้ต้องการให้คนอื่นระลึกถึงตัวเองอยู่เสมอ จะต้องปฏิบัติในสภาวะมีธรรม 6 ประการ

16. ผู้ประณญาเป็นตัวบุรุษ เป็นบุคคลที่ทุกความประพฤติและยอมรับทุก ๆ วงศ์จะต้องปฏิบัติในสังคมบุรุษ 7 ประการ

17. ผู้ประณญา มีจิตมั่นคง ไม่หวั่นไหวในเมืองธุรกิจและทุกช่องรับง่ายของตน ต้องศึกษา โภคธรรม 8 ประการ

18. ผู้ต้องการจะทราบว่า คำสอนของยังไงเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือไม่ จะต้องศึกษา ตักษาและวินิจฉัยคำสอนพระพุทธเจ้า 8 ประการ

19. ผู้ต้องการจะทราบว่าตนแต่ละคนมีความชื่อเสียงไว้บ้างที่ทำให้ชีวิตเคราหมองจะต้องศึกษาผลกัน 9 ประการ

20. ผู้ต้องการทราบว่าหลักหรือวิธีการทำบุญหรือทำความดีมีอย่างไร ควรศึกษานุญ ศริยาวัตถุ 10 ประการ

ตัวอย่างคำตามบทที่ 2

1. การเข้าสัมภาษณ์และพูดเท็จเป็นการแผลงของกิจกรรมประเพรากาใจ และจะทำให้กิจกรรมนั้นด้วยอะไร ? จงอธิบาย ?
2. เพราะเหตุใดคือเรื่องใช้ทำจัดกิจกรรมที่เกิดทางกายกับวาระแห่งนั้น จังหวัดเหตุผล ?
3. ผู้ใดจะนำบุคคลหรือสัตว์อื่น มิฉะนั้นข้อไหน ? เพราะเหตุใด ?
4. จงหาตัวอย่างกิจกรรมอย่างอื่นอีกด้วยที่น่อนหน่องอยู่ในสัมภาระมาให้ครุสัก 2 เรื่อง พร้อมทั้งยกตัวอย่างผลเดียวกันความหลังมีคนนั้นมาด้วย
5. อีกไร่ ? เป็นดันเหตุให้เกิดความประพฤติดีและช้า ผู้ที่เป็นรู้กับการรยาคนอื่น เป็นเพราะดันเหตุข้อใด จงอธิบาย ?
6. ถ้ามีคุณภาพท่านว่า คนที่มีความคิดฟังฟื้นร้าน จะปฏิบัติอย่างไรจะลงมือทำ และแนะนำเขายังไง จงแนะนำให้ดูพอเข้าใจ
7. คนไม่มีกินเนื้อตัวครัว จะต้องว่ามีคือ 5 ข้อ : ได้หรือไม่ ? เพราะเหตุใด ?
8. องค์แห่งปานาธิปไตย มีเท่าไร ? อีกไรบ้าง ? จงบอกมาให้ครบ ?
9. การรักษาศีล 8 กับอุปสมบทศีล ถ่างกันอย่างไร ? จงอธิบาย ?
10. พระ ก. ร่วมประเวณีกับหญิง แต่ไม่สัก ต่อมาได้ร่วมประเวณีกับหญิงอีกคน อย่างทราบว่า การร่วมประเวณีครั้งที่ 2 ของพระ ก. จัดเป็นอาบัติอย่างไร ? เพราะเหตุใด ?
11. อาทิพรมนจริยติกขา และอภิสมาจาริยติกขา จัดเข้าในวิสุทธิศีล 4 ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด ?
12. ผู้บรรยายจะให้คุณอีนราลีกถึงอยู่เป็นนิจ จะต้องประพฤติธรรมะหมวดใด และ จงอธิบายความหมายธรรมะข้อ 1 และข้อสุดท้ายของธรรมะหมวดนั้นมาพอเข้าใจ ?